

Eriävä mielipide

Maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamista koskevaan valmisteltavaan valtioneuvoston asetukseen (jäljempänä nitraattiasetus)

Asetuksen soveltamisala ja tarkoitus

Asetuksella pannaan täytäntöön 12 päivänä joulukuuta 1991 annettu Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi (91/676/ EY) vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta (*nitraattidirektiivi*).

Asetuksella pannaan täytäntöön myös nitraattidirektiivin tarkoittama toimenpideohjelma ja hyvän maatalouskäytännön ohjeet.

Asetuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää lannan sekä tässä asetuksessa tarkoitettujen muiden lannoitteiden käytöstä, varastoinnista ja käsittelystä sekä eläintuotannosta aiheutuvia päästöjä pintavesiin, pohjavesiin, maaperään ja ilmaan.

Muistioloonnoksen 14.4. johdannossa asetuksen soveltamisala kuvattiin näin:

”Asetuksen soveltamisalaa laajennettaisiin voimassa olevasta asetuksesta (VNA maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyyn rajoittamisesta, 931/2000).

Asetus ei koskisi enää pelkästään nitraattien vesiin pääsyn rajoittamista. Asetusta sovellettaisiin jatkossa myös fosforin käyttöön lannoitteena ja lisäksi asetukseen esitettäisiin sisällytettävän toimenpiteitä ammoniakkin ilmaan haihtumisen ehkäisemiseksi eikä asetusta siten koskisi jatkossa enää pelkästään nitraattien vesiin pääsyn rajoittamista. Soveltamisalaan tehtävän muutoksen johdosta asetuksen nimi muutettaisiin vastaamaan sen uudistettua sisältöä. Soveltamisalan laajennus voitaisiin antaa ympäristönsuojelulain 12 §:n nojalla.”

Fosforilannoitemäärää koskevan pykälän poisto

Asetusluonnoksesta poistettiin 29.4. versiossa fosforipykälä. Pykälä oli vielä 14.4. asetuseräluonnoksessa. Alla poistettu pykälä:

12 §

Fosforilannoitemäärä

Kokonaisfosforin enimmäislannoitusmäärä vuodessa on peltokasveille 60 kg/ha, puutarhakasveille 100 kg/ha ja sokerijuurikkaalle sekä perunoille 80 kg/ha. Fosforilannoituksessa voidaan käyttää enintään viiden vuoden tasausjaksoa. Kokonaisfosforin enimmäismäärään sisältyy epäorgaanisten lannoitteiden, tuotantoeläinten lannan, ja orgaanisten lannoitevalmisteiden sisältämä fosfori.

Ja pykäläkohtaisissa 14.4. perusteluissa:

Fosforilannoitemäärä

Komission valmisteluasiakirjassa (SEC(2010)118 final, s. 38) nimetään fosfori rehevöitymistä edistävänä tekijänä ja todetaan, että sen levittämistä on rajoitettava. Valmisteluasiakirjassa todetaan, että jäsenvaltioiden tulisi lisätä fosforia koskevia toimenpiteitä lainsäädäntöönsä, jotta vesipuitteidirektiivissä asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Asetuksen sääntelyn piiriin esitetäänkin lisättäväksi fosforilannoitemääriä koskeva pykälä, jossa määriteltäisiin lannoituksessa sallitut kokonaisfosforin enimmäismäärät. Fosforin enimmäislannoitusmääristä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa lannoitevalmisteista (24/11). Fosforin enimmäislannoitusmääristä esitettäisiin säädettäväksi nyt valtioneuvoston asetuksen tasolla. Samalla määriteltäisiin tarkemmin eri kasvilajiryhmille (sokerijuurikas ja peruna, muut peltokasvit sekä puutarhakasvit) sallitut fosforin enimmäislannoitusmäärät. Fosforin käyttöä koskevat määräykset annettaisiin ympäristönsuojelulain 12 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla. Fosforilannoituksessa voidaan käyttää enintään viiden vuoden tasausjaksoa.

Laidunnettavalle peltolohkolle jäävän lannan ravinnemäärät otetaan huomioon lannan mukana levitettävää kokonaisfosforin lannoitusmäärää laskettaessa. Laidunnettavalle peltolohkolle vuodessa jäävän laidunlannan kokonaisfosforin määrä lasketaan vastaavalla tavalla kuin kokonaistypen määrä, mutta käyttämällä eläinkohtaisia kokonaisfosforieritysmääriä (Taulukko x).

Muistioluonnoksessa 29.4. pykälän pois jättämistä perusteltiin näin:

”Fosfori jätettäisiin asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, sillä käytettävistä fosforin enimmäismääristä on säädetty maa- ja metsätalousministeriö asetuksessa lannoitevalmisteista (24/11). Maa- ja metsätalousministeriö tarkistaa asetusta vuoden 2014 aikana.”

MMM:n asetus ei ole luonteeltaan oikea paikka säätää pois jätetyn fosforipykälän tapaan asiasta. Asetus ei ota huomioon viljeltävän kasvin tarpeita eikä maan fosforiviljavuusluokkaa. Asetuksella säädetään lannoitevalmisteiden tyypeistä, tyyppinimiryhmistä ja tyyppiryhmäkohtaisista vaatimuksista, lannoitevalmisteiden laatu-, merkintä-, pakkaus-, kuljetus-, varastointi-, käyttö- ja muista vaatimuksista sekä lannoitevalmisteiden raaka-aineista.

Lannoitevalmisteasetus on alempiasteinen ministeriötason asetus, kun nitraattiasetus on puolestaan valtioneuvoston antama.

Fosfori nitraattiasetusesityksessä

Nitraattiasetuksessa fosforista säädetään *Lannan ravinnepitoisuuksien määrittämisestä (12 §) ja Toiminnanharjoittajan kirjanpitovelvollisuudesta (13 §)* pykälissä. Johdonmukaisuus olisi tietenkin edellyttänyt myös fosforilannoitemääristä säättämistä.

Jättämällä fosforin pois, ympäristöministeriö välttelee vastuutaan vesien suojelusta sekä siirsi vastuun maa- ja metsätalousministeriölle. Merkillä pantavaa on myös, että mitään takeita tämän asetuksen antamista ja laadusta ei muutenkaan ole.

Lopuksi

Viimeinen arvio vuodelta 2013 Suomen vesien tilasta on huolestuttava erityisesti jokien ja rannikkovesien tilan osalta. Suomen joista lähes kaikki välillä Oulu - Virolahti ovat välttävässä tai tyydyttävässä jopa huonossa tilassa. Perämeren pohjoisosissa ja pohjanlahden jokisissa vesien tila on jopa heikentynyt.

Kolme neljäsosaa rannikkovesistä ei täytä hyvän tilan vaatimusta. Rannikkovesien tila on keuhko. Erityisen ongelmallinen on Saaristomerien tila. Myös monet pienet järvet ovat rehevöityneet ja tilan paraneminen ei ole näkyvissä.

Suurin ongelma vesien tilaan on maatalouden aiheuttama rehevöityminen, jota ilmaston muutos edelleen pahentaa.

Nyt annettavalla asetuksella olisi ollut huomattavasti suurempi merkitys vesien hyvän tilan saavuttamisen kannalta, jos fosforilannoitemääristä olisi säädetty samaisella asetuksella.

Suomen luonnonsuojeluliitto edellytti, että fosforista säädetään nimenomaan niin, että fosfori olisi mukana.

Asetukseen liittyvässä muistiossa olisi pitänyt myös selvittää vapaaehtoisen maatalouden tukijärjestelmän ja asetusluonnoksen välistä suhdetta.

Ilpo Kuronen
Johtava asiantuntija

Suomen luonnonsuojeluliitto